

יהללו את שם י-י, כי נשגב שמו לבדו

In **מנהג אשכנז** when the **שליח ציבור** begins the process of returning the **ספר תורה** to its place of storage, he recites aloud the following: **יהללו את שם י-י, כי נשגב שמו לבדו** and the congregation responds: **הודו על ארץ ושמים. וירם קרן לעמו, תהלה לכל חסידיו, לבני ישראל עם קרובו, הללוי-ה.** In **מנהג ספרד**, the **שליח ציבור** recites the two **פסוקים** and the congregation remains silent. Those who follow **מנהג אשכנז** are faced with the identical question we asked concerning the paragraph of **ויברך דוד**; i.e. why is the **שליח ציבור** permitted to stop after reciting only a part of a **פסוק** and the congregation is allowed to finish the **פסוק**? **מנהג ספרד** does not face this issue. They follow the procedure provided by **רב עמרם גאון**:

סדר רב עמרם גאון סדר שני וחמישי ד"ה ועומד ומחזיר-ועומד ומחזיר ספר תורה למקומו ואומר. יהללו את שם ה' כי נשגב שמו לבדו, הודו על ארץ ושמים. וירם קרן לעמו תהלה לכל חסידיו לבני ישראל עם קרובו הללוי-ה.

According to **רב עמרם גאון** the **שליח ציבור** does not stop at any point in the **פסוק** and the congregation does not recite any **פסוקים** during the **הכנסת התורה**. On the other hand, **מחזור ויטרי** follows the **מנהג אשכנז**:

מחזור ויטרי סימן צג ד"ה אילו מתקנות-ועומד החזן ואומר: יהללו את שם י-י כי נשגב שמו לבדו: ועונין הציבור יחדיו: הודו על ארץ ושמים: וירם קרן לעמו תהילה לכל חסידיו לבני ישראל עם קרובו הללוי-ה: ומחזיר ספר תורה למקומו. ואחר כך אומר אשרי. למנצח:

How did this practice begin? It appears that the congregation wanted to participate in the **הוצאת התורה** in the same way that the congregation participated in the **הכנסת התורה**:

מחזור ויטרי סימן צג ד"ה בשיני ובחמישי-ופותח התיבה ונוטל ספר תורה. ואומר פסוק זה ויש בו ו' תיבות כנגד ו' צעדים שצעדו נושאי ארון ברית י-י שנ' ויהי כי צעדו נושאי ארון י-י ששה צעדים ויזבח שור ומריא. כך מצ' גדלו לי-י אתי ונרוממה שמו יחדיו: ועונין הציבור שני מקראות הללו: רוממו י-י א-להינו והשתחוו להדם רגליו קדוש הוא. רוממו י-י א-להינו והשתחוו להר קדשו כי קדוש י-י א-להינו:

The **רוקה** is one of the first to raise the issue concerning splitting the **פסוק**:

הערות על פירושי סידור התפילה לרוקה [צח] יקום פורקן - קידה"ח - הכנסת התורה עמוד תקסב הערה 26-העתקנו ממ"ש בהרוקה סימן שיט (עמ' רח) כדי להשלים את פירושו: תמה אחי ר' יחזקיה על שחולקין פסוק זה יהללו את שם ה' כי נשגב, ששליח צבור אומר חציו והקהל מסיימין אותו וגומרין פסוק אחר עמו וירם קרן לעמו וגו'. ואומר אני הלא בפסוק וקרא זה אל זה ואמר כמו כן עושין, וגם בברכת מילה אומר שליח צבור הודו לה' כי טוב והקהל

מסיימין כי לעולם חסדו. וטעם כולם אפרש לפי קט דעתי לפי שהשרפים קוראים זה לזה להקדיש ליוצרם יחד ומקדישין אחרי כן כולם יחד, כמו כן שליה צבור אומר ואחר כך מקדישין הקהל עמו, לפי שאנו אומרין בבראשית רבה וישתחו לעם הארץ מיכן שמודין על בשורות, ובלידת זכר מצינו בשורה דתנן המבשרני אם ילדה אשתי זכר וגו', וגם בפסוק אחר מצינו האיש אשר בישר וכו' (ירמי' כ טו), לכך אומר הודו לה' כי טוב על בשורה זאת שנולד זכר, והציבור אומרין כי לעולם חסדו ולעולם נודה לו. אף כאן לפי שאמר מתחילה גדלו לה' אתי וגם הכל הבו גודל לאלקיננו, אומר בסוף אין אתם צריכין כי אם לגדלו ולהללו. לפי שגדול ונשגב שמו לבדו שכל בשמים ובארץ משגבין ומגדלין שמו והציבור משיבין גם אנו יודעין שהודו ושיגובו בשמים ובארץ; נאמר למעלה הללו את ה' מן השמים, והצבור משיבין גם אנו יודעין ומסיימין את המזמור ואומר' על שהרים קרן לעמו ישראל ומהללין אותו כל חסידיו.

A different question is raised by the פסוק שליח ציבור: why does the שליח ציבור recite a פסוק that begins with a word that is in the future tense: יהללו? It does not match the tense of the two other words that are recited as part of הוצאת התורה; i.e. רוממו and גדלו. We should instead be reciting a verse that begins with the word: הללו.

ספר המצוות ד"ה ושני וחמישי – ואחר גלילת הספר תורה יאמר החזן זקנים ונערים יהללו את שם יי-י וגו' ואם יתחיל ממלכי ארץ וכל לאומים טוב יהיה הדבר, שלפי שיטתו אמה קאי יהללו, היה להם לומר הללו ויאמר לקהל כמו גדלו רוממו כשמוציא ספר תורה. ויעמוד להניח ספר תורה במקומו וב(ה)נחה יאמר שובה יי-י רבבות אלפי ישראל.

Perhaps we can suggest a different answer by isolating two פסוקים:

גדלו לי-י אתי ונרוממה שמו יחדיו.

יהללו את שם ה' כי נשגב שמו לבדו, הודו על ארץ ושמים.

and הוצאת התורה provided that these two פסוקים be recited in parallel situations; not because the common denominator between the פסוקים is the word:

יהללו. Instead, the common element in the פסוקים is the word: שם / גדלו and the word: יהללו. חז"ל were concerned that the ספר תורה itself not become an object of worship; i.e.

as a relic of מעמד הר סיני. By reciting the two פסוקים that emphasize שם ה', we are reminded that the focus must be on שם ה' and not on the physical item, the ספר תורה.

Perhaps that it is the message that the רוקח wished to transmit in the following:

ור' חזקיה מפרש שלפיכך אומר פסוק זה כשמחזירים ספר תורה למקומה לפי כשמשתחווים אומ' רוממו ה' א-לקינו והשתחו, וגם בברכת התורה משתחווים לכבוד התורה, כשמחזירים אותה אומר יהללו להודיעך שלא בשביל א-להות שבתורה הוא משתחוה אלא להקב"ה הוא משתחוה, ששכינתו שורה עליה, ולא בשביל שגם הוא א-לוה שהרי נשגב שמו לבדו.

TRANSLATION OF SOURCES

סדר רב עמרם גאון סדר שני וחמישי ד"ה ועומד ומחזיר -The prayer leader stands and returns the Sefer Torah to its place of storage and says aloud: Yihalilu . . .Halileuya.

מחזור ויטרי סימן צג ד"ה אילו מתקנות - The prayer leader stands and says aloud: Yihalilu . . . and those present respond with: Hodu Al Eretz . . . Halileuya. The prayer leader then returns the Sefer Torah to its place of storage. Then they recite Ashrei and La'Minatzei'Ach.

מחזור ויטרי סימן צג ד"ה בשיני ובהמישי -He opens the ark and removes the Sefer Torah. He then recites the following verse that contains six words that represent the six steps that those who carried the Aron Bris Hashem after recovering the Aron from the Plishtim (Shmuel 2, 6, 13) took and then stopped in order to present Korbanos of gratitude: Gadlu La'Shem . . . Yachdav. Those present respond by saying: Romimu . . . Kadosh Hu. Romimu . . . Hashem Elokeinu . . . Ki Kadosh Elokeinu.

הערות על פירושי סידור התפילה לרוקח [צח] יקום פורקן -We have copied what the Rokeach wrote in Siman 319 in order to complete his explanation¹: My brother Rav Chizkiya expressed surprise as to our practice of dividing the verse of Yihalilu; that the prayer leader recites half the verse and the congregation recites the balance of the verse and then adds the next verse of Va'Yorem. I responded to him that we follow the same practice concerning Kedusha when we split the verse: V'Kara Zeh El Zeh V'Amar (Kadosh, Kadosh . . .). We follow the same practice at a Bris Milah when the leader recites: Hodu La'Shem Ki Tov and the congregation responds with: Ki L'Olam Chasdo. I explained the basis for all these practices by using Kedusha as the model. One group of angels calls out to the others to sanctify their Creator together and then they all together sanctify G-d together. So too the prayer leader is permitted to do so and the congregants respond with him by saying: Kadosh, Kadosh . . . This is based further on what we learned in Breishis Rabbah on the words: Va'Yishtachavu L'Am Ha'Aretz that we must perform an act of acknowledgement when we heard positive news. When a male child is born it is considered positive news as we learned: (Tosefta Baba Basra 9, 5) if someone advises me that my wife gave birth to a boy and in another verse (Yirmiyahu 20, 15) Cursed be the man who brought news to my father saying: a son has been born to you, making him very glad. That is the reason that the leader recites the words: Hodu La'Shem Ki Tov concerning the positive news that a male child has been born and those present respond by saying: Ki L'Olam Chasdo. Similarly we are required to acknowledge the good that G-d does for us. In returning the Sefer Torah, we begin by reciting Gadlu Lashem Iti and then

1. These are the notes of the editor of the סידור התפילה לרוקח.

we say: Ha'Kol Havu Godel L'Eilokeinu. We then conclude by remembering our responsibility to acknowledge G-d's high presence and to praise G-d because His singular name is so great and exalted that all of Heaven and Earth extol G-d's qualities. The congregation then responds by saying that they too recognize G-d's exalted qualities and acknowledge that all the Heavens and the Earth extol G-d. These verses parallel the following verses that are found in the beginning of chapter 148 of Tehillim: Halilu Es Hashem Min Ha'Shamayim and the congregation responds by saying: we know this as well and they conclude with the last verse: that G-d lifted the pride of His nation and His followers praise Him.

ספר המחכים ד"ה ושני והמישי -After rolling the Sefer Torah closed the prayer leader says: Zikainim Oo'Ni'Arim Yihalilu Es Shaim Hashem. It is even better if the prayer leader begins with the words: Malchei Eretz V'Chol L'Umim. Otherwise, you are left with the question: what is the word "will praise" referring to. The prayer leader should be saying "praise" in the present tense. That would match the words: Gadlu and Romimu that are recited when they remove the Sefer Torah to read it. The prayer leader stands to return the Sefer Torah to its place and as he places it into its place of storage. He should then say: Shuva Hashen Rivivos Yisroel.

הערות על פירושי סידור התפילה לרוקה [צח] יקום פורקן -Rav Chizkiya explains that we recite the verse of Yihalilu when the prayer leader returns the Sefer Torah to its place because we bowed as we said Romimu as the Sefer Torah was removed from the ark and we bowed during the course of reciting the Brachos on Kriyas Ha'Torah. We recite Yihalilu as we return the Sefer Torah to acknowledge that it is not because the Sefer Torah is a divinity that we bowed to it. Instead we bowed to G-d, whose presence hovers over the Sefer Torah and not because the Torah scroll is a divine entity since it is G-d who exalts over all.

SUPPLEMENT

פרקי אבות

What is the definition of the word פרקי in the term פרקי אבות? The general definition of the word is: chapters. In his book התלמוד ויוצריה, האמוראים, Professor Avrohom Naftal devotes a chapter to the institution of פירקא. Is it possible that the word: פרקי in the term פרקי אבות is a reference to פירקא? This is part of what he writes:

פירקא – היא שם הדרשה הקבועה שהיתה נדרשת בבית המדרש או בישיבה, בימי שבת ומועד, קודם תפילת מוסף.

TRANSLATION: Pirka- is the name that was given to the regular lecture that was delivered in the Beis Medresh or Yeshiva on Shabbos and on Yom Tov before Tefilas Mussaf.

מוסד להפצת תורה בעם – הקדמונים לא הסתפקו בלימוד תורה לתלמידיהם הקבועים, ואלה שתורתם היא אמונתם, אלא שאפו להקנות דעת גם להמוני ישראל, וכן לאותם שואפי תורה שמחמת טרדותיהם נבצר מהם לחסות בצל הישיבה – אלא לקבוע עתים לתורה בלבד. בתי המדרש והישיבות – שבכל ימות השבוע שימשו בתי אולפן לתלמידים – נועדו בשבתות ובמועדים גם ללומדי תורה מהחוץ ולהמוני העם, שהיו נוהרים אליהם להאזין לדרשות החכמים, שהשמיעו "פרק" בהלכה ובאגדה, במוסר ובדרך ארץ.

TRANSLATION: An institution that was established for the purpose of spreading Torah learning—Our early religious leaders were not content with studying Torah with their regular students and with those for whom the study of Torah was their livelihood. They also wanted to include the general population and those who had a strong interest in Torah learning but because of their circumstances were denied the opportunity to enjoy the pleasure of studying Torah on a full time basis and could only spend a fixed amount of time on learning. The Batei Midrashim and Yeshivos which were devoted to teaching their regular students on the regular days of the week opened their doors on Shabbos and Yom Tov to those from the outside who wanted to study Torah and to the general population who streamed in to hear the lectures of the Sages who lectured "chapters" in Halacha and Aggadah, in Mussar and Derech Eretz.

הפירקא – שימשה אפוא אמצעי להפצת תורה בעם; וייתכן, שלמעשה שימשה כיסוד וגרעין למוסד "ירחי כלה" שבעיקרו לא היה אלא מעין הרחבת רעיון ה"פירקא" ושיטותיה על פני חדשים בשנה (אדר ואלול).

TRANSLATION: The purpose of the "Pirkah" was to encourage Torah learning among the people. Apparently, it also became the basis and laid the groundwork for the Yarchei

Kallah (month long learning programs), which essentially were expansions of what occurred at the "Pirkah". They were held during two months of the year: Adar and Ellul.

זמן הדרשה – בבוקרי שבת ויום טוב, בהפסקה שבין תפלת שחרית ומוסף, היה הקהל יוצא מבתי כנסיות, ונוהר לבית המדרש או לישיבה, לשמוע דרשת החכם ב"פירקא". עם תום הדרשה חוזרים היו לבתי הכנסיות, ומתפללים תפלת המוספים (ברכות כ"ח, ב', – רש"י).

TRANSLATION: The time of the lecture-On Shabbos and Yom Tov mornings during a break that took place between Tefila Schacharis and Mussaf. The congregation would leave the synagogue and walk over to the Beis Medresh or Yeshiva to hear the lecture of the scholar in "Pirkah". Once the lecture concluded, the congregation would return to the synagogue and would recite Tefila Mussaf.

ברוב עם – השאיפה היתה שהדרשה תידרש בהקהל וברוב עם; במעמד כל חכמי הישיבה, כל התלמידים, וקהל שומעים רב מבחוץ. לפיכך, משתדלים היו שתוכן הדברים וצורת הסברתם יתאימו גם לתפיסת אלה שאינם תלמידי חכמים.

TRANSLATION: The aim was that the lecture be heard by as many people as possible in the presence of all the scholars at the Yeshiva, all the students with the crowd spilling out of the Yeshiva. As a result those lecturing would try that to make the content of their lectures and their explanations suitable to even those who were not scholars.

אף על פי כן נראה, לא תמיד מסוגלים היו בני העם להתעמק בדברי החכם הדרשן, ולרדת לסוף דעתו. עם זאת, דורשים היו גם בשבחם של שומעים אלו, ואליהם אמר ר' זירא (רכות ו', ב'): "אגרא דפירקא-רהטא" (שכר הפירקא – ריצה . . .).

TRANSLATION: Despite the attempts to make the content understandable to all, it was not always possible that all would understand the full content of the lectures. That explains why our Sages declared that even those who merely came and understood little would be rewarded for their effort in coming. Concerning them, Rav Zayra said: the reward for attending the "Pirkah" was given simply for coming.

כלומר, ההליכה אליה מתוך חיפזון, זריזות והתלהבות. ופירושו של דבר: גם אלה אשר מחמת קוצר ההשגה אינם מבינים את הדרשה – ולא ייהנו אפוא מ"שכר תלמוד תורה" – יקבלו בכל זאת "שכר ריצה", גמול מרחתם על שמזרזים עצמם ונחפזים לדרשת החכם, אף על פי שאינם מבינים להעמיד הלכה ולומר שמועה מפי רבם אחר זמן (רש"י – שם).

TRANSLATION: This means that those who attended were rewarded for their attitude in rushing to the lecture and coming to the lectures with great enthusiasm. In particular those who did not have the ability to understand the lecture and could not be rewarded for having participated in the study of Torah would receive reward for attending; a reward for rushing to the lectures with great interest to hear the scholars even though they did not understand enough to be able to resolve Halachic issues nor to be able to transmit the learning to anyone else.

השתתפות החכמים חובה – הפירקא לא נועדה אמנם מלכתחילה בשביל חכמי הישיבה המובהקים, ונוכחותם בה לא באה אלא מפני כבוד – אף על פי כן מקפידים היו הקפדה

להבין את התפלה

יתירה על השתתפותם הקבועה בפירקא, ובהמקרה היעדרותו של אחד מהם-נערך היה בירור על ידי הממונים, והלה חייב היה להתנצל על היעדרותו.

TRANSLATION: The attendance by the scholars was mandatory-The “Pirkah” was not initially established for the top scholars and their presence at the lectures was purely out of respect for the lecturer. Nevertheless, attendance by all the scholars was monitored and if by chance as scholar failed to attend a lecture, he was questioned about his absence and he was required to justify why he missed the lecture.

Perhaps we can suggest that what we find in פרקי אבות is a collection of the famous opening remarks of those quoted in פרקי אבות who regularly delivered lectures. Adding support to this thesis is the fact that if you study each of the משניות in פרקי אבות carefully, you will find that each is a דרשה on a פסוק. Opening a lecture with a דרשה on a פסוק is the classic way that a lecture would begin throughout Jewish history.

לעליית נשמת אבי, אליהו בן יוסף הכהן, שהלך לעולמו ט' אייר תשס"ו
